

detta veta vi var gåvor av Honom, åt vilken Du vigt Ditt liv, gåvor, rika och sköna, som vi av Honom genom Dig fingo delaktiggöras av. Du var nog lycklig att i Ditt livs afton få se den svenska kyrkosångsrörelsen kraftigt spira fram i vårt land, till vars utbredning och fördjupning Du så verksamt bidragit. Du fick besanna, att »vårt arbete i Herren ej är fåfängt», och till detta arbete hör ju ock att i sångens toner förkunna evangelii glada budskap »ad majorem Dei gloriam», varom Du avlade ett så skönt vittnesbörd vid vår sista stora kyrkosångshögtid. Din stämma, vars varma klang så ofta ljudit, då Du vid Herrens altare frambar ditt looffer, eller som eljest i sångens toner ljöd så underbart mäktigt och gripande inför lyssnande åhörareskaror i templet eller i den förtroliga vänkretsen, har nu för alltid tystnat. Din soliga blick, som på en gång lyste och värmd, har nu för alltid slocknat. Ditt varma, deltagande hjärta har nu för alltid upphört att klappa. Vi stå vid Din grift, fyllda av sorg och saknad, men minnet av Din sångargärning är ristat i vårt sällskaps hävder och strålar så skönt och rikt fram genom tider, som stunda, och minnet av Din rikt utrustade personlighet skall hos Dina sångarvänner leva oförgätligt, manande att fortsätta det verk, Du här i tiden lämnat.

F. M. Allard.

Recensioner.

Orgelns byggnad och vård av C. F. Hennerberg, 2:a upplagan. J. A. Lindblads förlag, Uppsala. Pris: häft. 4 kr. Inb. 4: 75.

Första upplagan av denna handbok, som utkom 1912, har sedan någon tid varit utgången ur bokhandeln, och saknaden har varit mycket kännbar, då vi icke äga något annat motsvarande arbete på svenskt språk. Boken kan ej undvaras av någon, som har med kyrkoorgel att göra, och våra organistexaminander, såväl vid det kgl. konservatoriet som i landsorten, stå sig slätt, såvida de inte ha tillgång till svart på vitt i dessa frågor. Det är därför synnerligen glädjande, att en ny upplaga nu utkommit, och tillfredsställelsen ökas, då man vid en jämförelse med den gamla finner, att högst värdefulla och nödvändiga förbättringar och kompletteringar införts. Orgelbyggnadskonsten utvecklas ju ständigt och hastigt — ibland alltför hastigt! — och även med förbigående av alla ofruktbara konstruktionsidéer och lösa hugskott, som under årens lopp sett dagen inom orgelbyggeriet, måste en

redogörelse som denna med nödvändighet svälla ut och ökas i omfång för varje ny upplaga, även om framställningen, såsom här har skett, i möjligaste mån koncentrerats. Några bland de tillägg och fullständigganden, som sålunda gjorts, märkas i artiklarne om fjärrverk — med välbehövlig varning för överskattning av fjärrverkets betydelse —, elektropneumatik, transmissioner, serafonstämmor, »labialtångstämmor», dispositioner m. fl. Även i fråga om illustrationsmaterialet förekomma nyheter. Boken borde ha sin plats på varje organists bokhylla, liksom den också borde finnas i varje kyrkoarkiv som en handledning i orgelverkets rätta skötsel och vård. O. O.

Svenska Kyrkomusici, Biografisk uppslagsbok 1928, utgiven av Helge Olsén, under redaktionell medverkan av professor Otto Olsson, Stockholm, Helge Olséns förlag.

Biografiska uppslagsböcker synas alltid hava haft en god marknad. Tid efter annan uppstå nya matriklar, som

tvunga läsaren till vemodiga tankar inför dem, som man saknar i det nya verket, men ock skänker en viss nyfikenhetens spänning inför de nya, som kommit.

Sveriges kyrkomusiker av år 1928 ha med den nya biografiska uppslagsboken fått en förnämlig och värdig introduktör inför samtiden och eftervärlden. Trycket och reproduktionerna måste betecknas såsom i höjd med det bästa, som nutida svensk reproduktionskonst är mäktig. De biografiska uppgifterna synas, så långt det varit anmälares möjligt att kontrollera dem, tillförlitliga. Den angelägna korrekturläsningen har tydligen gjorts med omsikt.

I fråga om själva uppställningen ha utgivarna valt att inom varje stift — Stockholms stad bildande en grupp för sig — införa kyrkomusikernas namn efter bokstavsordning. Fördelen med en sådan anordning av materialet träder genast i dagen: söker man ett bestämt namn, bjuder det ingen svårighet att finna det, helst ett pålitligt personregister avslutar matrikeln. Emellertid har en sådan uppställning en viss nackdel: Känner man icke personens namn, men väl församlingens, d. v. s. söker man innehavaren av en bestämd tjänst, har man ingen annan utväg än att leta igenom hela stiftet. Fråga är därför, om icke en uppställning efter församlingarna ger större resultat.

På grund av verkets förnämliga egenskaper är det till sist att beklaga, att det ej varit utgivarna möjligt att ernå den fullständighet, som det varit deras avsikt och önskan att bjuda.

A. A.

40 nya koralförspel, utgivna av ärkestiftets organistförening. Sv. kyrkans diakonistyrelses bokförlag, Stockholm.

Det är mig ett särdeles nöje att anmäla detta lilla verk, som utgör ett glädjande och otvetydigt bevis för att såväl uppfattningen av koralförspelens ställning och betydelse vid gudstjänsten som vederbörandes förmåga att utgestalta dessa små tonalster i överensstämmelse med deras uppgift beteckna ett uppsving, långt utöver vad jag kunde hoppas, då jag för snart femton år sedan vågade till trycket (på ovannämnda förlag) och offentligheten överlämna mina »50 koralförspel». Jag förmodade, att jag vid den tiden stod tämligen ensam om mina önskningar och åsikter beträffande hithörande. Men nu arbetar redan — ja, redan, ty sådana frågor som

dessa får man nog taga på lång sikt — en hel stab unga, nitiska och kunniga kyrkomusici på området! Måtte denna stab allt fort utvidgas och utvidga sin verksamhet! Man må hysa den fasta tillförsikten, att åtminstone på detta område icke skall uppträda några myndiga auktoriseringsföreskrifter. (Jag måste begagna tillfället och sammanhanget att framhålla nödvändigheten av att, när man såsom sig bör auktoriserar kyrkans texter, *musiken lämnas i fred*. Här ifrågavarande musiksamling är väl på *sitt* sätt ett omisskänneligt belägg för, att den sakrala musiken, överlämnad åt sig själv, kanske efter mycket famlande, förr eller senare genom sin egen inneböende ande, sanning, härlighet och kraft dock finner sig till rätta och uppnår målet).

Dessa »40 nya koralförspel» kunna i allmänhet verkligen uppställas som mönster för dylika små — låt oss säga — »liturgiska» stycken, ja, många äro riktiga små konstverk. De skola förhjälpa oss ifrån sådana där romantiskt-lyriskt-sentimentalt betonade *så kallade* korallpreludier, som ansetts och väl även ofta anses innebära det rätta kriteriet på organistens begåvning — för att nu inte tala om »registreringskonsten». Det ena som det andra ofta utgörande en täckmantel för att skylla vederbörandes brist på verklig förståelse och kunnighet för uppgiften.

Jag har fäst mig vid den omsorg, som är nedlagd på korrekturläsningen, av egen sorglig erfarenhet väl underkunnig om, huru lätt man, och detta redan vid uppteckningen av en liten sats, far förbi t. ex. ett kors, ett b, ett återställningstecken o. s. v. I hela häftet har jag, utan att precis jag efter fel, icke funnit mera än ett par nödiga rättelser. Den ena gäller melodinoten i 5:e takten, 4:e notsystemet å sid. 15, som naturligtvis skall vara g (icke b), den andra den på sid. 20, 4:e notsystemet, anbragta f-klaven, som ju bör vara g-klav. Men det är med dessa som med nästan alla dylika små oegentligheter: de röja sig själva omedelbart och behöva därför knappast påpekas.

Värför samlingen uppgives stamma från just ärkestiftets organistförening, är lite svårt att förstå, då bidrag lämnats även från andra håll. Vill man därmed framhålla, att behovet av musik som denna är särskilt känt och beaktat inom nämnda stift, är detta bara bra. Tonsättarnes namn och hemviter giva dock vid handen, att sinnet för just så beskaffad musik såväl som förmågan

att se det till godo förefinnas i »forskjellige» landsändar. Vilket är ännu bättre.

Och nu, värderade herrar organister i allt Sveriges land: »*observandum et imitandum!*» John Morén.

Vier Psalmen und Christliche Gesäng mit vier Stimmen auff die Melodeyen jugweiss componiert durch Hans Leo Hassler 1607, Bärenreiter-Ausgabe Nr. 95.

2. Folge. *Psalmen und Christliche Gesäng* etc. etc. av samma kompositör. *Bärenreiter-Ausgabe Nr. 147.*

Dessa, med utomordentlig skicklighet utförda fugerade koralättningar från den kyrkliga körsångens glansdagar böra även beaktas i vårt land och det icke blott av de avundsvärda körledare, som äga möjlighet att uppföra sådana gedigna men ingalunda lätta kompositioner, utan även av andra, som önska göra sig förtrogna med ädel kyrkomusik. Att de koralmelodier, som Hassler här bearbetat, även förekomma i svenska koralböcker, bör ju ytterligare öka vårt intresse för de båda häftenas innehåll. I »Vier Psalmen» återfinna vi sålunda de båda Lutherpsalmerna »Vår Gud är oss en väldig borg» och »Av djupets nöd», vidare »O Mensch, bewein dein Sünde gross», vilken melodi vi använda till sv. ps. 57, samt »Wenn mein Stündlein vorhanden ist», vilken i Haeflners m. fl. koralböcker förekommer som mel. till 489. I det andra häftet igenkänna vi melodierna 50 och 159 samt Luthers Credo-psalm, där varje vers fått sin särskilda sättning.

A. R.—k.

Körsånger till kyrkliga högtidsdagar av Johannes Blennow. Eget förlag. Löderup.

Redan bilden å omslaget, Löderups kyrka med de båda trappgaveltornen, stämmer den skånske kyrkomusikern till sympati för denna samling körsånger av kollegan där längst nere i sydöstra hörnet. Och även icke-skåningen erfar en trygg känsla av, att han här skall möta lugn saklighet och värdighet, ingen »sirap» och inga moderna besynnerliga harmonier. Och i stort sett blir man inte besviken.

Man blir dock förvånad över första numret, »Helig», där högmässans vanliga Introitus med den följande över-

gången till syndabekännelsen utgör text till en fyrstämmig körsättning, och ännu mer över slutnumret, Välsignelsen med de inledande orden »Böjen edra hjärtan» etc., tonsatt på samma sätt. Är det meningen, att dessa båda nummer blott skola s. a. s. bilda en ram kring de för gudstjänstligt bruk skrivna sångerna, så är ju intet annat än gott att säga därom. Men är tanken verkligen den, att dessa tonsättningar skola sjungas vid högmässan, blir man betänksam. Även om »Helig» mycket väl kan sjungas av kören, torde det väl inte kunna anses lämpligt, att »modulationen» »Herren är i sitt heliga tempel» även blir körsång, och minst av allt kan det väl ifrågakomma, att Välsignelsen sjunges på detta sätt. Har kompositören menat, att de båda numren skola utföras av liturgen till ackompanjemang av orgeln, måste vi även häremot uttala de allvarligaste betänkligheter. De många, ofta olämpliga sätt att musikaliskt utsmycka vår högmässa, som stundom föreslås och även praktiseras ute i bygderna, vittna dock om att trots allt vackert tal om den sköna Herrens gudstjänst, så inse dock allt flera, att något behöver göras för att avhjälpa dennas liturgiskt-musikaliska torftighet, och att det på många håll finnes starkt intresse för och längtan efter en bättre sakens ordning, vilket borde beaktas av dem, som makten hava.

Efter dessa reflexioner fördjupa vi oss i sångsamlingen och finna, att denna förutom de båda nämnda numren innehåller 20 fyrstämmiga sånger för blandad kör till de flesta av kyrkoårets större högtidsdagar samt till jordfästning. En av sångerna, den vackra och uttrycksfulla sättningen till »Gud var mig nådig», har även arrangerats för solo (eller unison kör?) med ackompanjemang. I ett särskilt litet häfte har kompositören dessutom utgivit två andra körer, »Lovsång» och »Vid Mors grav».

Även om vi beklaga, att texternas ursprung ej angivits samt att sångerna n:r 6, 9 och 10 knappast lämpa sig för högmässan, så konstatera vi dock, att sångerna i övrigt äro välgjorda och välklingande, och då de torde vara lätta att inöva och ej fordra stort röstomfång hos de olika stämmorna, kunna de säkert bli till glädje för många körer och körledare.

A. R.—k.